

Περί της ορθόδοξου προσεγγίσεως της καινοφανούς πρακτικής ευλογίας των «ζευγαριών σε αδιευθέτητη κατάσταση και των ομοφυλοφιλικών ζευγαριών» στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία

Με ευλογία του Αγιωτάτου Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κυρίλλου η Συνοδική Βιβλική Θεολογική Επιτροπή εκπόνησε έγγραφο με τίτλο "Περί της ορθόδοξου προσεγγίσεως της καινοφανούς πρακτικής ευλογίας των «ζευγαριών σε αδιευθέτητη κατάσταση και των ομοφυλοφιλικών ζευγαριών» στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία".

Προοίμιο

Η καινοφανής πρακτική ευλογίας των «ζευγαριών, που ευρίσκονται σε αδιευθέτητη κατάσταση και των ομοφυλοφιλικών ζευγαριών»[1] παρατίθεται στο έγγραφο «Fiducia supplicans» (λατ. «Καλώντας σε εμπιστοσύνη»), που υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Διδασκαλίας Πίστεως της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Το κείμενο αναρτήθηκε στην επίσημη ιστοσελίδα του Βατικανού στις 18 Δεκεμβρίου 2023. Υπεγράφη από τον πρόεδρο της Επιτροπής καρδινάλιο Μανουέλ Φερνάντες και τον γραμματέα του τμήματος διδασκαλίας Αρμάντο Ματέο, επικυρώθηκε και υπεγράφη από τον Πάπα της Ρώμης Φραγκίσκο.

Η διακήρυξη «Fiducia supplicans» αποτελεί απάντηση στα ερωτήματα της ρωμαιοκαθολικής κοινής γνώμης σχετικά με το από 22^{ας} Φεβρουαρίου 2021 κείμενο της Επιτροπής Διδασκαλίας Πίστεως όσον αφορά την ευλογία των «ομοφυλοφιλικών ζευγαριών», όπου υποδεικνυόταν ευθέως το αδύνατο της ευλογίας των «ομοφυλοφιλικών ενώσεων». Στο νέο κείμενο της Επιτροπής Διδασκαλίας Πίστεως, που επικυρώθηκε από τον Πάπα της Ρώμης, η εν λόγω μονοσήμαντη θέση έχει τροποποιηθεί: προτείνεται να αναγνωρισθεί η δυνατότητα, υπό ορισμένες συνθήκες, να ευλογούνται τα ζευγάρια, που ευρίσκονται «σε αδιευθέτητη κατάσταση» και σε «ομοφυλοφιλική ένωση».

Οι διατυπωθείσες στη διακήρυξη «Fiducia supplicans» ιδέες συνιστούν ουσιώδη απόκλιση από τη χριστιανική ηθική διδασκαλία και απαιτούν θεολογική ανάλυση.

1. Περί «κλασικής» και «διευρυμένης» ερμηνείας της ευλογίας στο εν λόγω κείμενο

Κομβικό χαρακτηριστικό της ευλογίας, σύμφωνα με τη διακήρυξη, αποτελεί ο προορισμός της πράξεως αυτής υπέρ «της δόξας του Θεού και του πνευματικού οφέλους του λαού Του»[2]. Η «κλασική»[3] προσέγγιση της ευλογίας «απαιτεί ώστε εκείνο, που ευλογείται, να συνάδει με το θέλημα του Θεού, που διατυπώνεται στη διδασκαλία της Εκκλησίας»[4].

Ωστόσο, η περαιτέρω λογική της διακηρύξεως αποβλέπει στη «διεύρυνση» και τον «εμπλουτισμό» της κλασικής προσέγγισης της σημασίας των ευλογιών. Ως θεμελίωση μιας τέτοιας καινοφανούς προσέγγισης παρατίθεται η άποψη του Πάπα της Ρώμης Φραγκίσκου σχετικά με τη δυνατότητα «ένα ή περισσότερα πρόσωπα να αιτούνται μορφές ευλογίας, οι οποίες δεν εμπεριέχουν την εσφαλμένη περί του γάμου ιδέα»[5]. Αυτή η άποψη αποτυπώθηκε στις «Απαντήσεις σε ερωτήσεις, που τέθηκαν από δύο καρδινάλιους», οι οποίες αναρτήθηκαν στην επίσημη ιστοσελίδα του Βατικανού το 2023[6] και συμπεριελάμβαναν την προτροπή «να μην χάνουν το ποιμαντικό έλεος... και να μην είναι “δικαστές, οι οποίοι μόνον αρνούνται, απορρίπτουν, αποκλείουν”»[7], γεγονός, που ώθησε την Επιτροπή Διδασκαλίας Πίστεως να διατυπώσει «μια ιδιαίτερη και καινοφανή συμβολή στην ποιμαντική σημασία των ευλογιών, που επιτρέπει να διευρύνει και να εμπλουτίσει από λειτουργικής απόψεως την κλασική προσέγγισή τους»[8].

Η «διεύρυνση» της προσέγγισης των ευλογιών βασίζεται μόνον επί της θέσεως ότι οι ποικίλες ηθικές αφετηρίες «δύνανται να συσκοτίσουν την απροϋπόθητη δύναμη της Θείας αγάπης, επί της οποίας θεμελιώνεται η κίνηση της ευλογίας»[9]. Βάσει της εν λόγω θέσεως οι συντάκτες της διακηρύξεως προτείνουν να αποφεύγονται οι καταστάσεις όπου «για μια απλή ευλογία απαιτούνταν οι ίδιες ηθικές προϋποθέσεις όπως και για την αποδοχή των ιερών μυστηρίων»[10].

Η έλλειψη των ηθικών απαιτήσεων έναντι εκείνων, οι οποίοι ευλογούνται, δικαιολογείται με την επιθυμία να μη συσκοτισθεί η αγάπη του Θεού. Όμως, η αγάπη του Θεού έναντι του ανθρώπου δεν δύναται να λειτουργήσει ως θεμελίωση για την ευλογία ζευγαριών, τα οποία τελούν σε αμαρτωλή συμβίωση. Ο Θεός αγαπά τον άνθρωπο, αλλά συνάμα τον καλεί σε τελειότητα: «Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡσπερ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν» (Ματθ. 5.48). Η αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο τον καλεί να απορρίψει την αμαρτία, που καταστρέφει τη ζωή. Αντιστοίχως η ποιμαντική φροντίδα για τον άνθρωπο θα πρέπει να συνδυάζει αρμονικά τη σαφή υπόδειξη στο απαράδεκτο του αμαρτωλού τρόπου ζωής με την αγάπη, που οδηγεί στη μετάνοια.

Το έγγραφο δεν εξηγεί τι σημαίνει «αδιευθέτητη κατάσταση». Εφόσον «τα ομοφυλοφιλικά ζευγάρια» διακρίνονται σε επιμέρους κατηγορία, μπορούμε να υποθέσουμε ότι υπό την «αδιευθέτητη κατάσταση» εννοείται η συμβίωση ανδρός και γυναικός, που δεν είναι ευλογημένη στο πλαίσιο του Μυστηρίου του Γάμου.

Στο κείμενο «Fiducia supplicans» δεν αναφέρεται απολύτως τίποτε για την ανάγκη της από ιεροκανονικής απόψεως «διευθετήσεως» των σχέσεων, προτού ληφθεί η ευλογία. Επομένως, πρόκειται περί καθιερώσεως μιας μορφής έμμεσης νομιμοποίησης εκείνου, που στην ουσία συνιστά παρανομία, παρά τη ρήτρα ότι ο αιτούμενος μια τέτοια ευλογία άνθρωπος, ο οποίος ευρίσκεται σε «αδιευθέτητη συμβίωση», δήθεν «δεν προτίθεται να νομιμοποιήσει τίποτε, αλλά απλώς ανοίγει τη ζωή του στον Θεό, παρακαλεί τη βοήθειά Του για να ζήσει καλύτερα, καθώς και επικαλείται το Άγιο Πνεύμα, προκειμένου να βιώσει τις αξίες του Ευαγγελίου με μεγαλύτερη αφοσίωση»[11].

Η έννοια της αμαρτίας απαντάται στη διακήρυξη αρκετές φορές, αλλά αποκλειστικά στο πλαίσιο των σκέψεων περί της αγάπης του Θεού, της συγχώρεσης και της ευλογίας: «είναι μεγάλη η αμαρτία του κόσμου, αλλά όχι και απεριόριστη»[12], «επομένως, είμαστε πιο σημαντικοί για τον Θεό από όλες τις αμαρτίες, που μπορούμε να διαπράξουμε»[13], «όταν ο άνθρωπος συνειδητοποιεί τις δωρεές του Κυρίου και την απροϋπόθετη αγάπη Του ακόμη και σε καταστάσεις αμαρτίας, ιδίως όταν η προσευχή έχει εισακουσθεί, η καρδιά του θρησκευομένου αναπέμπει αίνο στον Θεό και Τον ευλογεί»[14], «η ίδια η λειτουργία της Εκκλησίας μας καλεί σε μια παρόμοια εμπιστευτική σχέση ακόμη και ανάμεσα στις αμαρτίες μας»[15], «ακόμη και εάν οι σχέσεις μας με τον Θεό έχουν συσκοτισθεί από την αμαρτία, πάντοτε μπορούμε να ζητήσουμε την ευλογία, απλώνοντας το χέρι προς Αυτόν, όπως έκανε και ο Πέτρος κατά την τρικυμία»[16].

Η διακήρυξη δεν κάνει κανένα λόγο για τον αγώνα κατά της αμαρτίας, για την απόρριψη του αμαρτωλού τρόπου ζωής, την ποιμαντική βοήθεια στον θρησκευόμενο για να επικρατήσει της αμαρτίας. Το κείμενο της διακηρύξεως συντάχθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε δύναται κανείς να συμπεράνει ότι ο αμαρτωλός τρόπος ζωής δεν αποτελεί εμπόδιο για την κοινωνία με τον Θεό. Η διακήρυξη αποσιωπά πλήρως το Μυστήριο της Μετανοίας ως απαραίτητη πηγή λήψεως της Θείας χάριτος για όσους επιθυμούν να διορθώσουν στη ζωή τους όσα απάδουν προς το θέλημα του Θεού.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον έχει η παρατεθείσα στη διακήρυξη γνώμη του Πάπα Φραγκίσκου σχετικά με τα κίνητρα εκείνων, οι οποίοι αιτούνται την ευλογία: «Όταν ο άνθρωπος αιτείται την ευλογία, στρέφεται στον Θεό για βοήθεια, είναι δέηση για να ζήσει καλύτερα, είναι εμπιστοσύνη στον Πατέρα, ο Οποίος μπορεί να μας βοηθήσει να ζήσουμε καλύτερα»[17]. Σχετικά με την περίπτωση της ευλογίας ενός ζευγαριού, που τελεί σε αμαρτωλή ένωση, δεν επιτρέπεται να αποδεχθούμε ότι όλοι, όσοι έρχονται για ευλογία έχουν ως αφετηρία ακριβώς αυτά τα κίνητρα. Για τους ανθρώπους, οι οποίοι συνειδητοποιούν τον πνευματικό κίνδυνο της καταστάσεώς τους και επιθυμούν να στραφούν στον Θεό για βοήθεια, θα ήταν πολύ πιο φυσικό και ορθό να στραφούν για ευλογία και πνευματική βοήθεια όχι ως ζευγάρι, αλλά ο καθένας ξεχωριστά, με σκοπό την ενίσχυση της αποφασιστικότητας να διακόψουν τον αμαρτωλό τρόπο ζωής. Είναι πολύ πιθανό ότι το ζευγάρι που αιτείται την ευλογία, χωρίς να έχει την επιθυμία να απορρίψει τον αμαρτωλό τρόπο ζωής, θα ήθελε να νομιμοποιήσει τις σχέσεις του, που δεν συνάδουν με τους κανόνες της χριστιανικής ζωής προς καθησυχασμό της συνειδήσεως.

2. Περί της ευλογίας των «ομοφυλοφιλικών ζευγαριών»

Οι συντάκτες της διακηρύξεως δηλώνουν ότι η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία αφορμάται από την κατανόηση του γάμου ως «αποκλειστικής, σταθερής και αδιάρρηκτης ενώσεως μεταξύ ανδρός και γυναίκας, που είναι φυσικά ανοικτός για την τεκνογονία»[18]. Αυτή η προσέγγιση του γάμου αντιστοιχεί στην ορθόδοξη διδασκαλία, που διατυπώθηκε ειδικότερα στο κείμενο της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας «Περί κανονικών πτυχών του εκκλησιαστικού γάμου»: «Η Εκκλησία δεν αναγνωρίζει κατηγορηματικά, ούτε θα αναγνωρίσει ομοφυλοφιλικές ενώσεις ως γάμο ανεξαρτήτως αναγνωρίσεως αυτών ή μη από την αστική νομοθεσία, καθώς και άλλες μορφές συμβιώσεως ως μη συνάδουσες προς τον παλαιότερα δοθέν ορισμό του γάμου ως ενώσεως ανδρός και γυναίκας»[19].

Εν τούτοις, παραλλήλως με την επιβεβαίωση του αμεταβλήτου της κατανόησης του γάμου ως ευλογημένης από την Εκκλησία ενώσεως ανδρός και γυναίκας, στο κείμενο «*Fiducia supplicans*» διακηρύσσεται η δυνατότητα ευλογίας των «ομοφυλοφιλικών ζευγαριών». Όλη η ενότητα, που είναι αφιερωμένη σε αυτές τις ευλογίες, έρχεται σε ριζική αντίθεση με τη χριστιανική ηθική διδασκαλία.

Το κείμενο στην ουσία εξισώνει τη συμβίωση των προσώπων του ίδιου φύλου με την εξώγαμη ετεροφυλική συμβίωση. Εν τω μεταξύ η εξώγαμη συμβίωση ανθρώπων διαφορετικού φύλου έχει αποτυπωθεί στο κανονικό δίκαιο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, ενώ η ευλογία των «ομοφυλοφιλικών ζευγαριών» είναι ένα καινοφανές φαινόμενο.

Για να λάβουν ευλογία τα πρόσωπα, που τελούν σε τέτοια συμβίωση, δεν απαιτείται, σύμφωνα με το κείμενο, οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο ζωής. Χωρίς οποιαδήποτε προϋπόθεση εκείνοι, «οι οποίοι αναγνωρίζοντας τον εαυτό τους ως ατυχείς και έχοντες ανάγκη από τη βοήθειά Του, δεν διεκδικούν τη νομιμότητα του καθεστώτος τους, αλλά αιτούνται ώστε κάθε αληθινό, αγαθό και κατ' άνθρωπο πραγματικό στη ζωή και τις σχέσεις τους να συμπληρωθεί, να θεραπευθεί και να ανυψωθεί από την παρουσία του Αγίου Πνεύματος»**[20]**, μπορούν να λάβουν την ευλογία, η οποία καταπέμπεται προκειμένου «οι ανθρώπινες σχέσεις να μπορέσουν να ωριμάσουν και να μεγαλώσουν ως προς την αφοσίωση στην Ευαγγελική αγγελία, να απαλλαγούν από την ατέλεια και την αδυναμία και να εκφράσουν τον εαυτό τους στην ευρύτερη διάσταση της Θείας αγάπης»**[21]**.

Η ως άνω εφαρμογή της «διευρυμένης» προσέγγισης της ευλογίας έναντι των «ομοφυλοφιλικών ζευγαριών» προκαλεί την κατ' αρχήν διαφωνία. Εάν η ευλογία καλείται να θεραπεύσει τις ανθρώπινες σχέσεις με την παρουσία του Αγίου Πνεύματος, μια τέτοια θεραπεία εν προκειμένω δύναται να είναι μόνον η παύση των αμαρτωλών σχέσεων. Προκειμένου «να ωριμάσει και να μεγαλώσει στην αφοσίωση στην Ευαγγελική αγγελία», ένα τέτοιο ζευγάρι οφείλει να απορρίψει σχέσεις, που δεν συνάδουν με αυτή την αγγελία. Αλλιώς η ευλογία καθίσταται δικαιολόγηση της αμαρτίας. Επομένως, η λογική της διακηρύξεως δύναται να αξιολογηθεί ως αντίθετη με τη χριστιανική ηθική διδασκαλία.

Σημειωτέον ότι τα πρόσωπα τα οποία τελούν σε αμαρτωλές ενώσεις χαρακτηρίζονται «ατυχείς»**[22]**, ωσάν η ηθική έλλειψη δεν προϋποθέτει τη συνειδητή και ελεύθερη επιλογή τους. Η έμφαση μετατοπίζεται από την κατανόηση του γεγονότος της αποδοχής της ηθικής αποφάσεως από έναν αμαρτωλό στην καταστροφική φύση της καταστάσεώς του.

Από το κείμενο «*Fiducia supplicans*» λείπει ο ορισμός της «ομοφυλοφιλικής συμβιώσεως» ως αμαρτωλής. Αντίθετο παράδειγμα εν προκειμένω δύναται να είναι η θέση της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, που εξέτασε τις ομοφυλοφιλικές σχέσεις στο κείμενο «*Αρχές του κοινωνικού δόγματος*», όπου η ομοφυλοφιλία ευθέως και κατηγορηματικά χαρακτηρίζεται «αμαρτωλή βλάβη της ανθρώπινης φύσεως, η οποία αντιμετωπίζεται με την πνευματική προσπάθεια, που οδηγεί στην θεραπεία και την προσωπική προκοπή του ανθρώπου»**[23]**.

Η ευλογία των «ομοφυλοφιλικών ζευγαριών» εξισώνεται στο κείμενο με την ευλογία των ζευγαριών που ευρίσκονται «σε αδιευθέτητη κατάσταση». Και στις δύο περιπτώσεις η εν λόγω ευλογία τίθεται εκτός του πλαισίου του Μυστηρίου του Γάμου καθώς και εκτός του πλαισίου των καθιερωμένων λειτουργικών ιερών τελετών. Ταυτοχρόνως οι πρακτικές συστάσεις, που εμπεριέχονται στο κείμενο, είναι όχι λιγότερο αμφιλεγόμενες από ό,τι εκείνες οι θεολογικές αφετηρίες εκ των οποίων προέρχονται.

Κατά το κείμενο, «η σύνεση και η ποιμαντική σοφία μπορούν να υπαγορεύσουν ώστε, αποφεύγοντας σοβαρές μορφές σκανδαλισμού ή συγχύσεως ανάμεσα στους πιστούς, ο χειροτονημένος λειτουργός να συμμετάσχει στις προσευχές εκείνων των ανθρώπων, οι οποίοι αν και ευρίσκονται σε ένωση, που δεν μπορεί επ' ουδενί να αντιπαραβληθεί με τον γάμο, επιθυμούν να εμπιστευθούν τον εαυτό τους στον Κύριο και το έλεός Του, να Τον καλέσουν να τους βοηθήσει και να στραφούν σε μεγαλύτερη κατανόηση του σχεδίου Του της αγάπης και της αλήθειας»**[24]**. Η μορφή ευλογίας που εφαρμόζεται για τα πρόσωπα που ευρίσκονται σε «αδιευθέτητη κατάσταση» και για τα «ομοφυλοφιλικά ζευγάρια», «δεν πρέπει να καθιερωθεί ιεροτελεστικά από τις εκκλησιαστικές Αρχές προς αποφυγή συγχύσεως με την ευλογία, που είναι χαρακτηριστικό του Μυστηρίου του Γάμου»**[25]**.

Με άλλα λόγια, οι συντάκτες της διακηρύξεως διαβλέπουν κίνδυνο όχι στην ίδια την «αδιευθέτητη κατάσταση» ή την «ομοφυλοφιλική συμβίωση», αλλά σ' εκείνο τον σκανδαλισμό, την αμηχανία ή τη σύγχυση, που δύνανται να εμφανισθούν στους πιστούς συνεπεία του ότι η απονομή ευλογίας από ιερέα εξωτερικά θα θυμίζει το Μυστήριο του Γάμου. Προς αποφυγή των ίδιων επιπτώσεων η διακήρυξη προσδιορίζει ότι η ευλογία τέτοιων ζευγαριών «δεν αποτελεί μέρος λειτουργικής τελετής»**[26]**.

Ως διέξοδο από την αντίφαση μεταξύ της εκκλησιαστικής περί του γάμου διδασκαλίας ως ενώσεως ανδρός και γυναικός αφενός, και της υπό καθιέρωση προς χρήση «καινοφανούς» πρακτικής ευλογίας των «ομοφυλοφιλικών ζευγαριών» αφετέρου, οι συντάκτες της διακήρυξης προτείνουν ώστε τέτοιες ευλογίες να είναι «αυθόρμητες»: «η ποιμαντική ευαισθησία των χειροτονημένων κληρικών επίσης πρέπει να είναι ανεπτυγμένη, προκειμένου να απονέμουν αυθόρμητες ευλογίες, που δεν περιλαμβάνονται στο βιβλίο De Benedictionibus»**[27]**.

Οι κληρικοί κατ' αυτόν τον τρόπο ενθαρρύνονται να επινοήσουν τελετές, που λείπουν από τη λειτουργική συλλογή «De Benedictionibus» («Περὶ εὐλογιῶν»), όπου εμπεριέχονται τελετές ευλογίας ανθρώπων διαφόρων κοινωνικών ομάδων και θέσεων. Η ευλογία των «ομοφυλοφιλικών ζευγαριών», όσο και των ζευγαριών που τελούν σε «αδιευθέτητες» σχέσεις, κατατάσσονται στην ίδια σειρά με την ευλογία των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Ωστόσο, με μια τέτοια προσέγγιση εκ νέου αγνοείται η ανάγκη συμφωνίας εκείνου, που ευλογείται με το θέλημα του Θεού. Αντί τούτων στους ιερείς προτείνεται «αυθόρμητα»**[28]** να ευλογούν ζευγάρια, που τελούν σε συμβίωση, η οποία αντιτίθεται στην ηθική διδασκαλία της Εκκλησίας.

Ο προβληματισμός ώστε «αυτές οι μη τελετουργικού χαρακτήρος ευλογίες... να μη μετατραπούν σε λειτουργική ή παραλειτουργική πράξη, όμοια με το Μυστήριο»[29], σε διάφορες μορφές διατυπώνεται κατ' επανάληψιν στο κείμενο. Ο εν λόγω προβληματισμός επεξηγείται ως εξής: «Τούτο θα ήταν μια σοβαρή υποβάθμιση, διότι θα έθετε σε υπερβολικό έλεγχο μια χειρονομία, που έχει μεγάλη αξία στη λαϊκή ευλάβεια, που θα στερούσε την ελευθερία από τους λειτουργούς και τον αυθορμητισμό στην ποιμαντική καθοδήγηση της ζωής των ανθρώπων»[30].

Με άλλα λόγια, όπως προκύπτει από το κείμενο, ο κίνδυνος ελλοχεύει όχι στο ότι η ευλογία εκείνων των ζευγαριών θα εμφανίζεται ως επιδοκιμασία της παράνομης κατά την άποψη της Εκκλησίας συμβίωσης, αλλά μόνον στο ότι εάν αυτή προσεγγίσει τις καθιερωμένες λειτουργικές μορφές, τούτο θα προσδώσει έναν περιττό τυπικισμό σε μια πράξη η οποία νοείται ως «αυθόρμητη».

Ακριβώς γι' αυτό τον λόγο, κατά τη γνώμη των συντακτών, «δεν πρέπει ούτε να ενθαρρυνθεί, ούτε να προταθεί η τελετή ευλογίας των ζευγαριών που τελούν σε αδιευθέτητη κατάσταση». Η εν λόγω ευλογία «ουδέποτε δεν θα πρέπει να απονέμεται ταυτοχρόνως με την πολιτική τελετή συνάψεως γάμου, ούτε σε σχέση με αυτή. Δεν πρέπει επίσης να χρησιμοποιούνται και ενδυμασίες, χειρονομίες και λόγια, που συνάδουν με τον Γάμο. Το ίδιο αφορά και τις περιπτώσεις, όταν η ευλογία αιτείται από ένα ομοφυλοφιλικό ζευγάρι». Μια τέτοια ευλογία, σύμφωνα με το κείμενο, δύναται να απονέμεται μόνο στο εξής πλαίσιο: «επίσκεψη στο ιερό σέβασμα, συνάντηση με τον ιερέα, προσευχή, που αναπέμπεται σε ομάδα ή την ώρα του προσκυνήματος»[31].

Όλες οι προαναφερθείσες συστάσεις αποτελούν απόπειρα απομακρύνσεως από την αναγνώριση της «ομοφυλοφιλικής συμβίωσης» ως αμαρτωλής, να αποφευχθεί η υπόδειξη στην ανάγκη απορρίψεως του αμαρτωλού τρόπου ζωής και αντί αυτών δημιουργούν την ψευδαίσθηση ότι και η συνειδητή επιλογή του αμαρτωλού τρόπου ζωής από ένα ζευγάρι δεν το στερεί την Θεία ευλογία.

3. Η αντίδραση στη διακήρυξη στον ρωμαιοκαθολικό κόσμο

Η διακήρυξη «Fiducia supplicans» προκάλεσε πολλές αντιδράσεις στον ρωμαιοκαθολικό κόσμο. Θετικά αντέδρασαν σε αυτήν οι εκπρόσωποι της φιλελεύθερης πτέρυγας στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία και των σεξουαλικών μειονοτήτων. Παραλλήλως, πλήθος παραδοσιακά διακείμενων ρωμαιοκαθολικών έχουν απογοητευθεί βαθιά από τη διακήρυξη. Τη διαφωνία τους εκφράζουν και διάφορες επιτόπιες δομές της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

Ειδικότερα, η από 19^{ης} Δεκεμβρίου 2023 δήλωση της Ρωμαιοκαθολικής Αρχιεπαρχίας στην Αστανά έχει ως εξής: «Αυτού του είδους η ευλογία ευθέως και σοβαρά αντιτίθεται στην Αποκάλυψη του Θεού και στην αδιάκοπη δισχιλιετή διδασκαλία και πρακτική της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Η ευλογία ζευγαριών σε αδιευθέτητες καταστάσεις και ομοφυλοφιλική ένωση επίσης αποτελεί βαριά κατάχρηση του αγιωτάτου ονόματος του Θεού, διότι επίκληση αυτού γίνεται επί μιας επίσημης αμαρτωλής ενώσεως μοιχείας ή ομοφυλοφιλικής πράξεως»[32].

Η Διάσκεψη Ρωμαιοκαθολικών επισκόπων της Νιγηρίας στην από 20^{ης} Δεκεμβρίου 2023 δήλωσή της τόνισε ότι «η περί του Γάμου διδασκαλία της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας παραμένει αναλλοίωτη. Επομένως, από την εκκλησιαστική διδασκαλία απουσιάζει η δυνατότητα ευλογίας των ομοφυλοφιλικών ενώσεων»[33].

Σύμφωνα με τη από 27^{ης} Δεκεμβρίου 2023 δήλωση της Διασκέψεως των Ρωμαιοκαθολικών Επισκόπων Ουγγαρίας «όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως της έμφυλης ταυτότητας ή του σεξουαλικού τους προσανατολισμού, μπορούν να ευλογηθούν κατ' άτομον, αλλά πάντοτε αποφευκτέα είναι η κοινή ευλογία ζευγαριών, που ζούν μαζί σε μια απλή συμβίωση, τελούν σε μη εκκλησιαστικό γάμο ή σε ομοφυλοφιλική ένωση»[34].

Στην από 1^{ης} Φεβρουαρίου 2024 δήλωση της Διασκέψεως των Ρωμαιοκαθολικών Επισκόπων Λευκορωσίας αναφέρεται: «Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία στη Λευκορωσία δεν προτίθεται να εφαρμόσει εμπράκτως την προταθείσα από τη Διακήρυξη δυνατότητα ευλογίας ζευγαριών, που ζουν σε αδιευθέτητη ένωση και των ομοφυλοφιλικών ζευγαριών... Η εξωλειτουργική ευλογία δύναται να απονεμηθεί σε όσους την αιτούνται. Εν τούτοις, πάντοτε αποφευκτέα είναι η ευλογία ζευγαριών, που συζούν σε λεγόμενο «πολιτικό» (μη καταχωρημένο σε ληξιαρχείο - σ.τ.μ.) γάμο, καθώς και όσων ζούν σε εκ κανονικής απόψεως άκυρο γάμο ή των ομοφυλοφιλικών ζευγαριών. Αυτού του είδους η ευλογία δύναται να εκληφθεί από άλλους πιστούς ως συγκατάθεση στην αμαρτία»[35].

Στο ενημερωτικό σημείωμα για την ΝΟ΄ συνεδρία της Ολομέλειας της Διασκέψεως των Ρωμαιοκαθολικών Επισκόπων Ρωσίας, που συνήλθε κατά το διήμερο 28-29 Φεβρουαρίου 2024, αναφέρεται: «Λαμβάνοντας υπόψη τις παρεξηγήσεις, που προέκυψαν σχετικά με τη διακήρυξη "Fiducia supplicans", η Διάσκεψη έκρινε απαραίτητο να τονίσει ότι η ρωμαιοκαθολική διδασκαλία πίστεως για την οικογένεια και τον γάμο παραμένει αναλλοίωτη... Προς αποφυγή σκανδαλισμού και συγχύσεως, η Διάσκεψη εφιστά την προσοχή στο ότι οι ευλογίες ζευγαριών οιασδήποτε μορφής, που εμμένουν στις αδιευθέτητες εξ απόψεως της χριστιανικής ηθικής σχέσεις (τελούν σε συμβίωση, διγαμία, ομοφυλοφιλικές), είναι απαράδεκτες»[36].

Συμπεράσματα

Η διακήρυξη «Fiducia supplicans», κηρύσσοντας τυπικά την αφοσίωση στη χριστιανική προσέγγιση του Μυστηρίου του Γάμου και την πρακτική των ευλογιών, εμπράκτως προωθεί την ριζοσπαστική απόκλιση από αυτή την αφοσίωση. Όπως διαφαίνεται από την προαναφερθείσα ανάλυση, αυτή η απόκλιση δηλώνει την άρνηση από τα χριστιανικά ηθικά ιδεώδη.

Η καθιέρωση εκτός της «κλασικής» προσέγγισης των ευλογιών (που συνδέεται με την εκπλήρωση του θελήματος του Θεού από εκείνους που ευλογούνται) μιας καινοφανούς προσέγγισης στερείται

στο κείμενο του εγγράφου της αγιογραφικής θεμελίωσης. Τέτοια θεμελίωση δεν μπορεί να υπάρξει, διότι στην ουσία η υπό καθιέρωση πρακτική ευλογιών έρχεται σε ριζική αντίθεση με τη βιβλική ηθική διδασκαλία.

Άκρως επικίνδυνη εκ θεολογικής απόψεως κρίνεται η αποτυπωμένη στην εν λόγω διακήρυξη μονομερής και μη ολοκληρωμένη κατανόηση της αγάπης του Θεού προς τον άνθρωπο. Σε αυτή την κατανόηση από τις σχέσεις μεταξύ του Θεού και του ανθρώπου αποδεικνύεται ότι ουσιαστικά αίρονται οι έννοιες της αμαρτίας και της μετάνοιας, πράγμα που και οδηγεί σε μια τόσο παράδοξη λογική, όπου οι τελούντες σε αμαρτωλές σχέσεις άνθρωποι καταφεύγουν όχι στη μετάνοια και την πνευματική εργασία, αλλά σε κάποια μορφή ευλογίας με την ελπίδα λήψεως «θεραπείας» και «ανυψώσεως». Παραλλήλως, στη διακήρυξη δεν διατυπώνεται το γεγονός ότι της «θεραπείας» και της «ανυψώσεως» πρέπει να προηγείται έστω η πρόθεση απαρνήσεως των αμαρτωλών σχέσεων.

Στο πλαίσιο των διαδικασιών, που συμβαίνουν στη χριστιανική κοινότητα, το εν λόγω κείμενο δύναται να εκληφθεί ως κίνηση στην πορεία της πλήρους αναγνώρισης από τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία των «ομοφυλοφιλικών ενώσεων» ως κανονικών, πράγμα, που έχει ήδη γίνει σε ολόκληρη σειρά προτεσταντικών κοινοτήτων.

Όλοι οι πιστοί, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων, οι οποίοι έχουν ομοφυλοφιλικές ορμές, χρειάζονται την ποιμαντική μέριμνα. Εν τούτοις, η ποιμαντική αυτή μέριμνα πρέπει να στραφεί όχι στη νομιμοποίηση του αμαρτωλού τρόπου ζωής, αλλά στη θεραπεία της ψυχής του πάσχοντος, όπως τούτο δικαίως αναφέρεται στις «Αρχές του κοινωνικού δόγματος της Ρωσικής Ορθόδοξου Εκκλησίας»: «Οι ομοφυλοφιλικές ορμές, όπως και τα άλλα πάθη που ταλανίζουν τον πεπτωκώτα άνθρωπο, θεραπεύονται με τα Μυστήρια, την προσευχή, τη νηστεία, τη μετάνοια, την ανάγνωση της Αγίας Γραφής και των έργων των Αγίων Πατέρων, καθώς και με τη συναστροφή με πιστούς χριστιανούς, πρόθυμους να παράσχουν πνευματική υποστήριξη. Αντιμετωπίζοντας με ποιμαντική ευθύνη τους ανθρώπους με ομοφυλοφιλικές τάσεις η Εκκλησία ταυτόχρονα ανθίσταται αποφασιστικά κατά των προσπαθειών προβολής της αμαρτωλής τάσης ως “κανόνα”» [37].

Παρόλο που η διακήρυξη «Fiducia supplicans» αποτελεί εσωτερικό κείμενο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία θεωρεί καθήκον της να αντιδράσει στις τόσο ακραίες καινοτομίες, που απορρίπτουν τους αποκεκαλυμμένους από τον Θεό κανόνες της χριστιανικής ηθικής. Η Εκκλησία με μητρική στοργή και συγκατάθεση δεχόμενη κάθε επιμέρους αμαρτωλό, ο οποίος της ζητά ευλογία, αδυνατεί σε οιαδήποτε μορφή να ευλογεί τις «ομοφυλοφιλικές ενώσεις», διότι τούτο θα σημαίνει την έμπρακτη συμφωνία της Εκκλησίας με την ένωση, που έχει αμαρτωλό χαρακτήρα.

[2] Fiducia supplicans. 10.

[3] Fiducia supplicans. Προοίμιο.

[4] Fiducia supplicans. 9.

[5] Fiducia supplicans.26.

[6] Ο Πάπας της Ρώμης Φραγκίσκος. Απαντήσεις στα Dubia, που τέθηκαν από δύο καρδινάλιους.
https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_risposta-dubia-2023_....

[7] Fiducia supplicans. 13.

[8] Fiducia supplicans. Предисловие.

[9] Fiducia supplicans. 12.

[10] Fiducia supplicans. 12.

[11] Fiducia supplicans. 40.

[12] Fiducia supplicans. 22.

[13] Fiducia supplicans. 27.

[14] Fiducia supplicans. 29.

[15] Fiducia supplicans. 34.

[16] Fiducia supplicans. 43.

[17] Fiducia supplicans. 21.

[18] Fiducia supplicans. 4.

[19] Περί κανονικών πτυχών του εκκλησιαστικού γάμου. I.

[20] Fiducia supplicans. 31.

[21] Fiducia supplicans. 31.

[22] Fiducia supplicans. 31.

[23] Αρχές του κοινωνικού δόγματος της Ρωσικής Ορθόδοξου Εκκλησίας. XII, 9.

[24] Fiducia supplicans. 30.

[25] Fiducia supplicans. 31.

[26] Fiducia supplicans. 33.

[27] Fiducia supplicans. 35.

[28] Fiducia supplicans. 35.

[29] Fiducia supplicans. 36.

[30] Fiducia supplicans. 36.

[31] Fiducia supplicans. 40.

[32] Δήλωση της αρχιεπαρχίας της Αγίας Μαρίας στην Αστανά σχετικά με τη Διακήρυξη «Fiducia supplicans», που δημοσιεύθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2023 από την Επιτροπή Διδασκαλίας Πίστεως και ενεκρίθη από τον Πάπα της Ρώμης Φραγκίσκο. <https://catholic-astana.org/2023/12/19/zayavlenie-fiducia-supplicans/>

[33] Οι Νιγηριανοί Ρωμαιοκαθολικοί αρνήθηκαν να ευλογούν τις ομοφυλοφιλικές ενώσεις. <https://afrinz.ru/2023/12/nigerijskie-katoliki-otkazalis-blagoslovlyat-odnopolye-soyuzy/>

[34] <https://www.katolikus.hu/cikk/kozlemeny-52286114>

[35] Δήλωση της Διασκέψεως των Ρωμαιοκαθολικών Επισκόπων Λευκορωσίας περί της διακυρήξεως σχετικά με τη πίστη της Επιτροπής Διδασκαλίας Πίστεως με τίτλο «Fiducia supplicans». <https://catholic.by/3/news/belarus/16874-pavedamlenne-kanferentsyi-katalitskikh-biskupa-u-belarusi-a...>

[36] Ενημερωτικό σημείωμα για την ΝΘ΄ συνεδρία Ολομέλειας της Διασκέψεως των Ρωμαιοκαθολικών Επισκόπων Ρωσίας. <https://catholic-russia.ru/2024/informaczionnoe-soobshhenie-o-lix-zasedanii-plenarnogo-sobraniya-kon...>

[37] Αρχές του κοινωνικού δόγματος της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. XII, 9.